

Медіація як процедура врегулювання спорів шляхом досягнення консенсусу

25–26 червня 2010 р. група українських науковців взяла участь у Німецько-українсько-польській науково-практичній конференції «Медіація як процедура врегулювання спорів шляхом досягнення консенсусу». У роботі конференції брали участь директор Інституту законодавства Верховної Ради України, член-кореспондент НАН України Л. О. Копиленко, перший заступник директора Інституту законодавства Верховної Ради України, член-кореспондент НАПрН України, проф. О. В. Зайчук, представник уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, народний депутат України 1–3 скликань В. М. Яценко, заступник директора Інституту економіко-правових досліджень НАН України, проф. В. А. Устименко та ін.

Захід відбувся в м. Регенсбурзі (Німеччина) в рамках традиційної наукової співпраці Інституту законодавства Верховної Ради України з Мюнхенським Інститутом східноєвропейського права за сприяння Німецької служби наукових обмінів та Німецького фонду міжнародного правового співробітництва.

Конференція була спрямована на обмін досвідом та знаннями щодо теоретико-правових і практичних засад здійснення медіації в цивільних, сімейних, господарських, адміністративних та кримінальних справах.

У конференції взяли участь більш як 60 учасників, які представляли Україну, Німеччину та Польщу. Учасників конференції привітали проф. Фридрих-Кристіан Шредер, почесний директор та науковий керівник Інституту східноєвропейського права, м. Регенсбург, Німеччина; Директор Інституту законодавства Верховної Ради України, член-кореспондент НАН України О. Л. Копиленко; Елжбета Сobotка, Генеральний консул Республіка Польща в м. Мюнхені; Юрій Ярмилко, Генеральний консул України в м. Мюнхені; Герхардт Вебер, бургомістр міста Регенсбурга.

Під час першої сесії під головуванням проф., доктора Герберта Кюпера, виконавчого директора Інституту східноєвропейського права, були заслухані такі доповіді:

«Медіація як форма правосуддя» — Адам З. Женкевич — медіатор, адво-

кат, політолог, доцент кафедри теорії та філософії права та держави, факультет права та адміністрації, Університет Вармінсько-Мазурські в Ольштині;

«Досвід імплементації пілотного проекту з медіації (D. A. S.), — Район Тьогль, представник правління юридичної страхової компанії D. A. S. Rechtsschutz-Versicherungs — AG, м. Мюнхен;

«Значення міжкультурної комунікації в процедурі медіації» — Юлія Бергер, психолог, німецький департамент Університетського коледжу, м. Корк.

У другій сесії під головуванням директора Інституту законодавства Верховної Ради України О. Л. Копиленка були заслухані такі доповіді:

«Медіація в економічній сфері» — Карл Пьорнбахер, адвокат, адвокатська юридична фірма Hogan Lovells, м. Мюнхен;

«Актуальні питання медіації у трудовому праві» — проф. доктор Ганс Прютінг, Інститут процесуального права, Університет м. Кельна;

«Медіація та демократія: погляд уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» — В. М. Яценко, радник уповноваженого Верховної ради України з прав людини, народний депутат України 3-го скликання.

Третя сесія під головуванням проф., наукового керівника Інституту східноєвропейського права Фридриха-Кристіана Шредера заслухала такі доповіді:

«Медіація: порівняльно-правовий аналіз, моделі регулювання, основні

проблеми» — доктор Райнер Кулмс, LL.M. (Michigan), приват-доцент, науковий співробітник, експерт з економічного права США в Інституті Макса Планка з іноземного та міжнародного приватного права, м. Гамбург;

«Правове регулювання медіації у ФРН *de lege ferenda*» — Еберхард Карл, Федеральне міністерство юстиції, м. Берлін;

«Правове регулювання інституту медіації у Польщі» — Тіна де Вріз, адвокат, науковий співробітник, експерт з польського права в Інституті східноєвропейського права, м. Регенсбург;

«Правове регулювання інституту медіації в Україні: міркування *de lege ferenda*» — О. В. Зайчук, професор, перший заступник директора Інституту законодавства Верховної Ради України, головний редактор журналу «Бюлетень Міністерства юстиції України;

«Пропозиції до проекту Закону України «Про медіацію» — Едгар Ізерман, президент Вищого земельного суду землі Брауеншвайг у відставці, Вольфганг Шайбель, президент Земельного суду Брауеншвайг.

Під час останньої сесії під головуванням доктора Адама Женкевича, керівника напрямку післядипломної освіти зі спеціальності «медіація», університет м. Ольшин, заслухали:

«Принципи відновного правосуддя: питання впровадження в Україні» — Галина Середа, аспірант Інституту законодавства Верховної Ради України;

«Впровадження ідей відновного правосуддя в Польщі» — доктор Елжбета Добієвська, медіатор Центру медіації Нижньої Силезії, м. Вроцлав;

«Медіація у сімейних справах, що мають транскордонний характер» — Дагмар Леглер, адвокат і медіатор, Федеральна асоціація сімейної медіації, м. Хайльбронн;

«Медіація, спори в публічному праві» — В. А. Устименко, перший заступник директора Інституту економіко-правових досліджень Національної академії наук України, д. ю. н.

Інститут законодавства ВРУ звернувся до досліджень цієї тематики у загальному контексті реформування національного законодавства у сфері здійснення правосуддя, що відповідає завданням діяльності Робочої групи з питань судової реформи, створеної Указом Президента України від 24 березня 2010 р. № 440/2010.

Цілком очевидним є те, що у процесі пошуку шляхів зміцнення ефективності та неупередженості системи правосуддя, довіри населення до неї, юристи разом із законодавцями мають створити комплекс різноманітних процедур врегулювання спорів, адже сучасна концепція системи врегулювання спорів базується на інноваційному плюралістичному підході і заохочує сторони до самостійного пошуку взаємоприйнятних рішень. Такий підхід дає їм більше свободи, проте й спонукає до більшої особистої відповідальності.

Медіація, яка здійснюється за взаємною згодою сторін конфлікту або спору, є однією з процедур, що сприяє прийняттю взаємовигідного консенсусного рішення. Німецький та польський досвід, який довелося опрацювати під час конференції, свідчить, що держави використовують різні моделі медіації і мають різне законодавче закріплення, яке, на їх погляд, слід вдосконалювати.

Проте результати дискусій переконують, що медіація є не тільки засобом розвантаження судової та пенітенціарної систем, державної виконавчої служби, а відповідно й зменшення витрат з Державного бюджету України, але й засобом мінімізації ризиків виникнення конфліктів.

Отже, Україні варто уважно, з врахуванням традицій національного права та у контексті реформування законодавства поставитися до напрацювання засад і норм законодавчого врегулювання впровадження медіації у систему правосуддя та підготовки фахівців цієї сфери.

У зв'язку з цим Інститут законодавства разом із Інститутом східноєвропейського права планують проведення тижневого семінару в жовтні ц. р. на базі Української школи законотворчості.

О. В. ЗАЙЧУК

*перший заступник директора
Інституту законодавства
Верховної Ради України,
головний редактор*